І чужому научайтесь, Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 209. TWO SECTIONS (SECTION I) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 11-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1972 No. 209. VOL. LXXIX.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

П'ятниця, 10-го листопада 1972 р.

СЕНАТОР ВІЛЛІЯМ ПРОКСМАЄР ЗВЕРНУВСЯ до Пентагону з проханням вивчити причини пропажі трьох літаків типу „Ф-111" впродовж короткого часу у В'єтнамі. Сенатор вважає, що треба знати, чи ті дорогі бойові літаки пропали через ворожий вогонь, чи через технічні недостатки. Модерні літаки типу „Ф-111" не викликають особливого довір'я у пілотів, їх кілька разів основно перевіряли, затримували на землі, потім знову почали використовувати для полетів.

У ЧІЛЕ ЗАКІНЧИВСЯ 26-ДЕННИЙ СТРАЙК і країна починає поволі повертатись до більш нормального стану. Однак, нині чілійський народ це найбільш „споляризована" спільнота: частина його далі підтримує президента - марксиста д-ра Алленде, а більшість — ще різкіше виступає проти нього та його соціялізаційних заходів. Деякі члени уряду президента Алленде не згідні з політикою президента. У березні в Чіле мають відбутися вибори, які вирішать на довший час долю тієї країни.

ПРЕМ'ЄР КАНАДИ П'ЄР ЕЛЛІОТ ТРУДО, на запитання журналістів, що він думає про надзвичайну перемогу президента Ричарда Ніксона у виборах, сказав, що „він виграв такою більшістю, до якої я не звик". Трудо втратив свою партійну більшість у виборах, що відбулися минулого тижня, хоча ще залишається на якийсь час при владі.

КАНЦЛЕР ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ ВІЛЛІ БРАНДТ НАПИСАВ листа ізраїльському прем'єрові Голді Меїр, в якому запевняв її, що Німеччина надалі вестиме енергійну боротьбу проти тероризму, без уваги відкіля він виходить. Його лист мав безумовно на меті покращання німецько - ізраїльських взаємин, які погіршились після того, як уряд Західньої Німеччини, під загрозою збоку арабських терористів - схоплювачів великого пасажирського літака, звільнив трьох арабських терористів, причетних до вбивства 11-ох ізраїльських олімпійців.

ПАКІСТАН ВИСТУПИВ із Південно - східнього азійського пакту (СЕАТО), що його засновано у 1954 році з ініціятиви і за стараннями тодішнього державного секретаря Джана Фостера Доллеса. Покликавшись на зобов'язання з того пакту — ЗСА перевели збройну інтервенцію у В'єтнамі проти тамошньої комуністичної агресії. Пакістан, як і Британія, вже віддавна не брав активної участи в конференціях СЕАТО, до якого належать ще ЗСА, Австралія, Нова Зеляндія, Філіппіни і Таі (Сіям).

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ КАМБОДЖИ ЛОНҐ БЕРЕТ ВІДБУВ в Об'єднаних Націях пресову конференцію, на якій заявив, що уряд Камбоджи не має ніякого довір'я, що в'єтнамські комуністи дотримають новий договір, викуваний в переговорах Генрі Кіссінджера з комуністами. Він пригадав, що на Женевській конференції вирішено з участю в'єтнамських комуністів, що Камбоджа буде суверенною і невтральною країною, проте комуністичний Північний В'єтнам безпардонно порушив її територіяльну недоторкальність, зробивши собі з Камбоджі оперативну базу проти Південного В'єтнаму та згодом безпосередньо воюючи проти Камбоджі.

НА КАНАРСІ В НЮ ЙОРКУ ТРИВАЄ страйк батьків, які не хочуть посилати своїх дітей до 211-ї школи, до котрої прислали біля 30 учнів негрів і порторіканців. Батьки кажуть, що в тій школі вже й раніше був відповідний відсоток таких учнів.

УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ

На встановлення трьох катедр потрібно	**$1,800,000.00**
Останньо вплинуло	**$ 23,210.57**
Досі вплинуло разом	**$1,350,223.09**
ДО КІНЦЯ ЦЬОГО РОКУ ПОТРІБНО ЩЕ ЗІБРАТИ	**$ 449,776.91**

Д-р Іляріон Чолган, Бруклин — 2,000.00;

По 1,000.00 дол.: д-р Стефан Войтович, д-р Юліян і д-р Мирослава Залізняк, д-р Ярослав Кокорудз, Павло і Кароліна Плюта, д-р Роман Смик, д-р Марія Фішер-Слиш, д-р Мирослав Харкевич.

Андрій Чорнобіль — 800.00;

По 500.00 дол.: Теодор Коцур, Микола Левчук, д-р М. і Марія Лібер, д-р Михайло Логаза, д-р Я. Михайлович, д-р Юліян Сілецький, Ірвін Тягнибік, д-р Богдан С. Целевич;

По 300.00 дол.: Мирослав Белей, Ігор Грипняк;

По 250.00 дол.: Роман Кравчук, Василь Сікора;

По 200.00 дол.: Іван Башуцький, Михайло Винничок, д-р Ігор Ґалярник, Григорій Кузів, д-р Валентин Карло Марр, Сава і Анна Никифорук, Михайло Рубич, Петро і Юля Фесенко, д-р Дмитро Шевчук.

Григорій Лещук — 160.00;

По 100.00.: Андрушків Степан і Марія, Бацвин Володимир і Катря, Білик Андрій, Бучко Іван, Гаврилець Василь, Гамуляр Микола, о. Гнатишак Юрій, Гречка Ярослав, Губач Іван, Ґарбер Віталій, Ґац Остап, Дарчук Михайло, Дідощак Василь, Дворян Михайло, Дворян Рассел, Дмитрів Григорій, Дросик Микола, д-р Дубас Лев, Жовтяк Василь, Ікавий Осип, Кавка Степан, Казимирів Степан, Кецмур Іван, Кисел Павлина Анна, Кобрин Никола, Корнацький Володимир, Кравчук Евстахій, Крижанівський Михайло, Кузик Дмитро, Кузьмінський Михайло, Лепкий Марко, Лиляк Євген, Лиляк Мигдаль Ілько, Михайлович Богдан, Мураль Френк і Іван, Мартинюк Роман і Наталія, Москалюк Степан, Мигдаль Ілько, Михайлович Богданє, Мураль Френк і Катерина,Остапяк Роман, Погорецький Роман, Попадюк Володимир, Пристай Роман, Росул Іван, Реновець Віллім, Рубінґер Лев, Семків Марта, Семків Олександра, Сеник Орест, Снігур Євген, Стрілецький Степан, д-р Тимошенко Ірена, Тромса Володимир, Дім УНСоюзу — Чикаґо, Фесенко Михайло, Франківський Михайло, Халов Пилип, Харамбура Олена, Хомяк Степан, Шебунчак Каролина, Шуя Степан, Щур Дмитро і Шпирка Володимир.

Пожертви на Центр Українських Студій в Гарварді можна відтягати від оподаткування.

Чеки виставляти на Ukrainian Studies Fund та пересилати на адресу: Harvard University, Room 208, 1737 Cambridge Street, Cambridge, Mass. 02138.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ КІНЕЦЬ „ЕРИ СВАВІЛЛЯ" Й ВИВЕДЕННЯ ЗСА З ДУХОВОЇ КРИЗИ

Вашингтон. — В інтерв'ю, що його перевів Гарнетт Д. Горнер, кореспондент щоденника "The Washington Star-News" із президентом Ричардом М. Ніксоном в Західньому Білому Домі в Сан Клементе, Каліфорнія, ще перед виборами, в неділю 5 листопада ц.р., Президент Ніксон заявив, що в час другої своєї каденції він працюватиме для того, щоб вивести американську націю із духової кризи і наявної в теперішній час у ЗСА „ери свавілля" і щоб допомогти виявленню і встановленню „нового почуття відповідальности і нового почуття самодисципліни". Стверджуючи, що американська нація перейшла велику духову кризу, президент Ніксон підкреслив, що не можна скидати відповідальности за цю кризу виключно на В'єтнамську війну, бо вона була тільки частиною проблеми і в деяких випадках тільки виправдання для виявів цієї кризи, а не їх причиною. Водночас із цим Президент висловив свою певність що до того, що ЗСА ідуть до миру у В'єтнамі і що там буде досягнене повне порозуміння. Торкаючися питання Президентських виборів, що відбулися вже 7 листопада, тобто після проведення ним інтерв'ю, президент Ніксон заявив, що погляди демократичного кандидата сенатора Джорджа МекҐоверна не репрезентують навіть більшости Демократичної партії, але ж тільки його власні і зближених до нього кіл. В закордонній політиці ЗСА головною проблемою, крім дальших переговорів про роззброєння, буде Близький Схід. Якщо йде про Кубу, то ставлення до неї залишиться незміненим, поки не змінить напрямних своєї політики Фідель Кастро. Якщо ж іде про внутрішню політику, то Президент рішений продовжувати здійснювання запляннованої його урядом суспільної програми, обмежувати федеральне видаткування і не підвищувати податків, які досягли вже свого вершка. Трагедією 1960-их років було — за словами Президента — те, що багато американців, зокрема з-поміж молодих, втратили віру в свою країну, в американську систему і в закордонну політику ЗСА. Багатьом з-поміж молоді вмовлено переконання, що вони повинні цього всього соромитися. Із таким ставленням американці мусять покінчити, встановляючи нове почуття незалежности, відповідальности, самодисципліни й гордости.

В Демократичній партії почалася боротьба за зміну у крайовому проводі

Вашингтон. — Група провідних діячів Демократичної партії започаткувала заходи для проведення змін у крайовому проводі цієї партії, і заміни поставленої сенатором МекҐоверном на пост крайового демократичного голови Джейн Вествуд іншою особою. Головним приводом для таких заходів стала важка поразка Демократичної партії в цьогорічних Президентських виборах, спричинена ліберальними гаслами й напрямними сенатора МекҐоверна. Кампанію за усунення пані Джейн Вествуд із становища крайового голови очолили такі видатні демократичні діячі, як сенатор Л. М. Бентсен, мол. із Тексасу, Дж. Ф. Кренгл, голова партійного проводу в стейті Ню Йорк, сенатор Генрі Джексон з Вашингтону та інші. Свою кампанію ведуть вони головно серед консервативних і поміркованих елементів партії, незадоволених виборчими методами й напрямними сенатора МекҐоверна і теперішнього крайового проводу. У відповідь на ставлені опонентами вимоги усунення її із посту крайового голови, пані Джейн вого голови, п-і Джейн Вествуд заявила, що вона не почувається „козлом відпущення", не задумує резиґнувати із свого становища і буде боротися за те, щоб його затримати.

КОМІТЕТ УКРАЇНОК КАНАДИ — ДЛЯ ДІТЕЙ

Вінніпеґ. — На доручення Президії КУК, Крайова Управа Комітету Українок Канади під проводом п-і В. Симчич, взялася збирати оповідання з українською тематикою для дітей, які має намір видати, як допоміжну літературу для учнів. Як повідомив „Український Голос" з 25 жовтня, Управа „має вже 28 оповідань з українською тематикою для дітей шкільного віку. Зроблено і старання придбати фонди, і є на це відгук. Від уряду Манітоби одержано $4 000", є також інші жертводавці. Ця ж Управа робить заходи видати драми з українською тематикою — англійською мовою, для українських шкіл.

ГРОМАДА У ВІЛЛІМАНТИК ДЛЯ ФКУ

Українці тієї невеличкої, але завжди рухливої, працьовитої і жертвенної громади пожертвували вже на встановлення Гарвардського Центру Українських Студій понад 5 тисяч долярів. А ось недавно управа Українського Народного Дому у Віллімантик вплатила чергових 500 долярів, в доповненні до попередніх 1,000 дол., призначуючи їх на третю катедру україніки в Гарварді. Таким чином УНДім зложив на ФКУ — 1,500 дол.

На фото — касир УНДому Василь Олійник (зліва) вручає чека голові місцевого комітету ФКУ Михайлові Тимкові. Передачі приглядається голова УНДому Петро Собків. (Світлив Тарас Тучкевич).

Ніксон переслав листа президентові Південного В'єтнаму у справі перемир'я

Сайгон. — Заступник і найближчий співробітник асистента президента Ніксона для справ крайової безпеки, Генрі Кісінджера, генерал Александер Гейґ привіз президентові Південного В'єтнаму Нґуєнові Ван Тіє персонального листа від президента Ніксона, в якому Р. Ніксон—за твердженням газет — поручав тому в'єтнамському лідерові погодитися на воєнне перемир'я і умови замирення у В'єтнамі, виготовлені у довгих тайних переговорах Г. Кіссінджера з представником Північного В'єтнаму Ле Дуком То. Найповажнішим арґументом Ніксона буцім-то було вказання на великі достави зброї, що їх Америка переслала Південному В'єтнамові в останніх днях, між ними 116 літаків із Тайвані, Ірану і Південної Кореї, між якими було 30-40 джетів Ф-5. Тепер Америка доповнює летунство названих трьох держав, які погодились були вислати негайно свої літаки Південному В'єтнамові. Генерал Гейґ має переконати Нґуєна Ван Тіє, що Америка надалі постачатиме Південному В'єтнамові зброю на місце зужитої чи перестарілої і що південно-в'єтнамські збройні сили куди численніші за комуністичні, тому нема чого лякатися нової комуністичної аґресії. Крім того, внаслідку американських старань приготовляється 5.000 війська з Канади, Індонезії, Польщі й Мадярщини, які мають стежити за зберіганням умов воєнного перемир'я. Водночас Північний В'єтнам буцім-то погодився у розмовах з Кіссінджером на відтягнення 35.000 свого війська з північних провінцій Південного В'єтнаму. — В одній впливовій газеті у Сайґоні появилася стаття, з якої можна виміркувати, що президент Нґуєн Ван Тіє зм'ягшив свою опозицію проти підписання перемир'я і що місія генерала Гейґа увінчається успіхом. Гейґ повернеться до Вашинґтону в найближчу неділю. Тим часом у Парижі відбулося 9-го листопада 166-те з черги засідання „мирової" конференції про В'єтнам, виповнене, як звичайно, обосторонніми закидами. Але голова американської делеґації Віллям Портер висловив переконання, що замирення прийде в найближчому часі. Сподіваються нової наради Кіссінджера з Ле Дуком То з кінцем найближчого тижня.

Ізраїль перевів два нові налети проти Сирії

Єрусалим. — Ізраїльське летунство перевело в четвер 9 листопада два нові налети проти Сирії, бомбардуючи сирійські артилерійські становища та оселі, де приміщені палестинські партизани. Ті налети були буцім-то спровоковані обстрілюванням ізраїльських осель сирійською далекобійною артилерією з прикордонного так званого узгір'я Ґоляна. За повідомленням Ізраїлю – у тому налеті прийшло до повітряного бою з сирійськими літаками, при чому ізраїльці збили два сирійські літаки совєтської продукції. Сирія признала, що втратила два літаки, але твердила, що сирійські літаки збили чотири ізраїльські, що з ізраїльського боку заперечено. За комунікатом ізраїльського командування, Ізраїль збив від 1967 року 33 сирійські літаки, втративши при тому три власні. Ці останні налети ізраїльських літаків тривали 40 хвилин і були найважчими в останніх роках. З ізраїльського боку заявлено, що тільки від Сирії залежить, щоб між нею й Ізраїлем панував спокій: щоб вона не давала притулку і допомоги палестинським партизанам і щоб Сирія зберігала постанови воєнного перемир'я. Водночас Ізраїль знову загрозив Сирії продовжуванням таких каральних експедицій у випадку, коли Сирія не виконає тих двох передумов перемир'я.

Уряд спротивився подорожі групи лікарів до Північного В'єтнаму

Вашинґтон. — Державний секретар Вілліям Роджерс запросив до себе демократичного сенатора Едварда Кеннеді і мав з ним півгодинну розмову у справі підготованої названим сенатором подорожі до Північного В'єтнаму групи 5-ох видатних американських лікарів. Сенатор Едвард Кеннеді є головою сенатської Підкомісії для справ втікачів. Він дістав — і прийняв — від комуністичного уряду Північного В'єтнаму запрошення вислати туди групу лікарів для перевірення тамошніх санітарних відносин. Кеннеді переконував Роджерса, що місія тих лікарів наскрізь гуманітарна й аполітична, але Роджерс звернув увагу, що така подорож лікарів під офіційним спонзорством Сенату була б клопітлива для Уряду з уваги на теперішню останню стадію переговорів з Північним В'єтнамом про воєнне перемир'я і замирення. Державний секретар Роджерс признав, що Уряд не має леґального права заборонити таку подорож, але апелював до Кеннеді, щоб той відклав запляновану подорож лікарів на пізніший час. Сам сенатор Кеннеді не поїде туди. Едвард Кеннеді перечився, але остаточно погодився відкласти ту подорож лікарів на два чи три тижні.

У виборах в Порто Ріко перемогли прихильники комонвелту з ЗСА

Сан Хуан. — У виборах, що відбулися у вівторок 7-го листопада в Порто Ріко, Народна Демократична партія здобула чималу перемогу над Новою Проґресивною партією та іншими, які пропаґували відділення Порто Ріко від ЗСА й усамостійнення тієї країни. Кандидат Народної Демократичної партії на губернатора, 36-річний Рафаель Гернандез Кольон дістав 602,608 голосів, а контркандидат, губернатор Луїз Ферре — 560,850 голосів, і він відразу ж визнав свою поразку. Таким чином демократи здобули переважну більшість в обох Палатах Леґіслятури. Третє місце зайняла Порторіканська Незалежницька партія, але не змогла здобути собі більше місць у Леґіслятурі, ані місця для свого президента Рубена Берріоса. Вибори виявили, що більшість порторіканського народу є й далі за тим, щоб їхня країна входила до складу комонвелту й була тісно економічно і політично пов'язана із ЗСА. Три інші партії, які брали участь у виборах, не дістали й по одному відсотку голосів. Перемога Народно-Демократичної партії була несподіванкою для багатьох спостерігачів, бо більшість вважали, що в цих виборах виграє Ново-Демократична партія, яка черпає свою силу із міст.

Президент плянує проведення основних змін у своєму уряді і штабі дорадників

Вашинґтон. — Пресовий секретар Білого Дому Роналд Л. Зіґлер подав до відома, що през. Ніксон плянує — у висліді здобутої ним у виборах величезної перемоги — відповідну переорганізацію екзекутивних департаментів і штабу своїх дорадників. Зіґлер заявив, що през. Ніксон сподівається, що всі члени й штабу й уряду подадуть ,як це звичайно водиться, свої резиґнації, даючи цим вільну руку Президентові в його плянах і заходах для переорганізації провідної екзекутиви. Проголошено повідомлення про пляни Президента після того, як він відбув у середу 8 листопада конференцію з усіма своїми головними дорадниками, керівниками департаментів і членами уряду. Після відбуття цієї конференції през. Ніксон відлетів на відпочинок до свого дому в Кей Біскейн на Флориді в супроводі трьох своїх головних дорадників: Генрі А. Кіссінджера, Г. Р. Галдемана і Джона Д. Ерліхмана. Виїхала на Флориду із Президентом також пані Ніксон і дві його доньки разом із своїми чоловіками. Під час перебування на Флориді през. Ніксон обговорюватиме й опрацьовуватиме пляни переорганізації уряду і програму його найближчої діяльности, зокрема ж у зовнішній політиці.

Чотири великодержави підтримають членство „двох Німеччин" в ОН

Вашинґтон. — ЗСА, Британія, Франція й СССР проголосили 9 листопада ц. р. у своїх столицях спільний комунікат в одному довгому реченні, в якому вони заявляють, що підтримають прохання Німецької Федеративної Республіки (Західньої Німеччини), якщо воно буде зголошене, щодо приступлення до Об'єднаних Націй. Водночас названі чотири великодержави підкреслили, що членство тих двох німецьких держав в ОН не стоятиме на перешкоді виконуванню чотирма великодержавами надалі своїх прав і обов'язків на терені обох німецьких держав. Декларація чотирьох переможних в останній світовій війні великодержав щодо своїх прав і обов'язків супроти поділеної Німечини прийшла у згоді з виготовленим проєктом договору між тими „двома Німеччинами" про нормалізацію їх взаємин.

Російський письменник Юрій Ґалансков помер у Мордовському концтаборі

Москва. — За неофіційними інформаціями, одержаними з дисидентських кіл в Москві, відомий совєтський письменник-дисидент Юрій Ґалансков помер 4 листопада у Мордовському таборі суворого режиму ч. 17. Ґалансков був хворий від довшого часу на виразку шлунка і помер після переведеної операції. Як відомо, Ґалансков був арештований і суджений в 1968 році за „протисовєтську пропаґанду". Його обвинувачували в редаґуванні нелеґальних літературних журналів „Синтакс" в 1958 р., „Фенікс" в 1961-1966 рр. та „Сфінкс" в 1965 р. Незалежно від того, Ґалансков публікував власні поетичні збірки. Великий розголос мав у свій час відкритий лист Ґаланскова до М. Шолохова, в якому він критикував Шолохова за виступ проти Синявського і Даніеля. Ґалансков був також автором звернення, в якому закликав до загального роззброєння у світі. В 1968 р. совєтський суд засудив Ґаланскова на сім років ув'язнення.

Відбулися вибори делеґатів до УНРади з громадського сектора

За повідомленням від Представництва Виконавчого Органу УНРади в ЗСА відбулися в Америці вибори членів Української Національної Ради з громадського сектора, які тим самим є делеґатами на 7-му сесію УНРади. Головна Виборча Комісія затвердила список обраних, якими є: 1) А. Семенюк, 2) Іван Кедрин - Рудницький, 3) М. Химич, 4) Я. Туркало і 5) М. Білок. Заступниками їх, якими стали кандидати, що отримали за чергою найбільше голосів, стали 1) В. Саленко, 2) М. Менжеґа, 3) М. Самокишин, 4) З. Дончук і 5) М. Вайда.

Вибори до УНРади з громадського сектора, себто з-посеред платників Національного датку на Державний Центр УНР на чужині, відбулися також в Канаді, Британії, Західній Німеччині й Австралії. Разом Громадський сектор в УНРаді становитиме 15 осіб, з чого з ЗСА — 5 делеґатів.

7-ма сесія Української Національної Ради відбудеться в Лондоні і передбачена на 15 до 18 грудня ц. р.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

100-ЛІТТЯ КОНСТАНТИНИ МАЛИЦЬКОЇ

Торонто. — Відділ Комітету Українок Канади відзначить у неділю 12 листопада, в залі свято - миколаївської школи при 4 Белвудс вулиці в Торонті, 100-ліття з часу народження виховниці, письменниці й суспільної діячки К. Малицької. Крім доповідів та читання уривків з її творів, будуть також спогади про ту жінку, вивезену москалями в 1915 р. до Сибіру. Комітет запрошує до участи колишніх учениць, приятелів, знайомих та всіх зацікавлених.

МИСТЕЦЬКА РАДА КУК

Вінніпеґ. — Місцевий Відділ Комітету Українців Канади піддав ідею створити Українську Мистецьку Раду при КУК. Всі мистецькі одиниці та групи, хори, ансамблі, оркестри й ін., будуть запрошені до участи й представництва у тій Раді. Українська Мистецька Рада буде координувати культурне життя українців на Манітобщині, добиватись українських телевізійних і радіопрограм тощо.

У ВІННІПЕҐУ ВШАНОВАНО 70-РІЧЧЯ ГР. КОСТЮКА

Вінніпеґ (ОВ). В неділю, 5-го листопада, відбулося тут зібрання місцевої групи „Слова" для вшанування 70-річчя видатного українського літературознавця, голови „Слова в Ню Йорку, Гр. Костюка. Доповідь про життя й творчість ювілянта виголосив д-р Семен Погорілий, лектор славістики в Манітобському університеті. Зібранням проводила д-р Марина Антонович - Рудницька. Приявні підписали спільний ґратуляційний лист, що його переслано Ювілятові.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Дальші чотири роки

Коли демократичний кандидат на президента сенатор Джордж МекҐоверн складав різні заяви й обіцянки на випадок, якщо стане президентом, то Ричард Ніксон обмежувався у своїй передвиборчій дії загальниками. Він говорив про потребу зберігати сильною Америку, продовжувати зусилля в справі світового миру, дбати за добробут усіх верств американського народу, але насправді тільки у двох конкретних справах з'ясував своє становище: проти примусового перевозу автобусами дітей в цілях расової рівноваги в школах та у справі перемир'я і миру у В'єтнамі. Тому трудно сказати, що саме президент Ніксон форсуватиме в своїй другій каденції, на що він робитиме найбільший натиск. Залежить це в немалій мірі також від того, як складуться його взаємини з Конґресом, в якому демократи зберегли свою більшість, зокрема в Сенаті, де демократична більшість зросла ще на двох сенаторів.

Зате нема сумніву, що Ричард Ніксон, не стоячи вже під тиском виборів і користуючись більшим моральним авторитетом внаслідок своєї велетенської перемоги, з більшою енерґією старатиметься перевести в Конґресі давні законопроєкти, які або застрягли там, або були схвалені у такому зміненому вигляді, що він заклав був проти них „вето". Це стосується законопроєкту про очищування довкілля, про дальші полегші для старших віком осіб, дальші державні фонди на розбудову шляхів і т. п. Загалом Ніксон поклав „вето" проти 11 схвалених Конґресом законопроєктів, мабуть, усі вони будуть тепер предметом нового розгляду, щоб не стали загрозою для росту інфляції.

У закордонній політиці ледве чи зайдуть поважні зміни. Вів її безпосередньо президент Ніксон, а державний секретар Вілліям Роджерс чи асистент у справах крайової безпеки Генрі Кіссінджер були його найближчими дорадниками та виконавцями його ідей і плянів. Нема сумніву, що він буде старатися якнайскоріше завершити пакт з комуністами щодо перемир'я і замирення у В'єтнамі. Можна припускати, що він матиме тепер також більш авторитетний голос в Каїро і в Тель Авіві щодо замирення на Близькому Сході. Він буде продовжувати з СССР другу стадію переговорів щодо обмеження стратегічної зброї, але без послаблення збройної потуги ЗСА. Його авторитет напевно зріс у Пекіні, Москві, Токіо й інших столицях, з якими ЗСА мають, інколи дуже складні, зв'язки. Німецький канцлер Віллі Брандт має рацію кажучи, що перемога Ніксона є доказом стабільности в Америці і продовжування закордонної політики, яка дбає про рівновагу сил.

55 років

У той час, коли українці поза СССР і країнами-сателітами тепер відзначають роковини Листопадового Чину 1918 року та 30-річчя створення Української Повстанської Армії, українці на Батьківщині змушені „радіти" казьонною радістю з приводу 55-річчя большевицького перевороту в 1917 році в Росії. Та ленінська „революція", як незабаром виявилось, насправді була московсько - імперіялістичною контрреволюцією, бо потопила в крові національно - визвольні революції в Україні, Білорусі та інших країнах Сходу Европи. З якої причини можуть радіти поневолені в СССР народи, яка в суті різниця, чи на московському троні сидить білий, чи червоний цар?!

Совєтська преса в ці дні прославляє комуністичний устрій, намагаючись вкласти в голови читачів, своїх і закордонних, що в СССР повністю і навіть „блискучо" розв'язано національне питання, що СССР святкує 50-річчя свого створення, яке відзначатимуть у грудні цього року.

З історії розвитку світу відомо, що жадна імперія не була вічною. Щоб продовжити існування совєтсько-московської імперії, в СССР працюють КГБ та МВД, створено велетенську армію, продукується смертоносну зброю; сотні тисяч партійних аґітаторів вдень і вночі промивають мозки підвладних, переконуючи їх, що ними й надалі має керувати комуністична партія, що вона й надалі мусить бути єдиною для всіх, що тільки комуністична партія — непомильна. Але не даремно з'явилися Валентин Мороз, Святослав Караванський, Вячеслав Чорновіл та багато інших, не даремно в СССР виходить тепер аж 11 підпільних періодичних видань і не даремно в „Українському Віснику" вказали російським противникам режиму, що українці не проти дружби з російським народом, але тільки на принципі незалежности й державної суверенности. Не комунізм, а націоналізм у найкращому значенні цього слова став провідною силою XX сторіччя, а СССР за 50 років став символом неволі, безправ'я і нужди.

Роки неволі не зламали духа спротиву поневолених народів, які врешті-решт приведуть совєтсько - московську імперію до заслуженого краху.

АМЕРИКАНСЬКО-СОВЄТСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ ВЗАЄМИНИ

Тема американсько - совєтських торговельних взаємин незвичайно актуальна під сучасну пору. Під час виборчої кампанії їй присвячено чимало уваги, при чому часто можна було почути голоси, мовляв, укладені між ЗСА та СССР торговельні договори є в некористь ЗСА. Щоб насвітлити ситуацію та з'ясувати „закуліси" торговельного договору з СССР, секретар торгівлі Пітер Пітерсон дав широке вияснення цього питання на пресовій конференції етнічної преси у Вашингтоні 27 жовтня ц. р.

У першій мірі, згідно з заявою секретаря торгівлі, Уряд ЗСА, готуючися до торговельних переговорів з урядом СССР, вирішив використати їх максимально політично у тому сенсі, щоб дістати для ЗСА „політичну дивіденду" у формі позитивної розв'язки справи обмеження атомового збр\оєння, а також у формі досягнення погодження у спірних питаннях Берліну, Близького Сходу, Південно - Східньої Азії і т. д.

Одним із важливих моментів було також питання сплати воєнного б о р г у („ленд - лізу") Совєтським Союзом. У ніякому випадку президент Ніксон не погоджувався на будь-які домовлення без попереднього вирішення зазначених політичних справ.

Незалежно від того, американська сторона мусіла вирішити, чи справа має йти про сепаратні торговельні договори в такій чи іншій ділянці, чи про „компрегенсивний" договір, яким було б устійнено всі питання торговельного й політичного характеру. Президент Ніксон був за такий „компрегенсивний" договір, і під час його перебування в Москві між ним і совєтським керівництвом досягнено погодження на такий договір. В рямках такого договору американські офіційні і неофіційні чинники можуть домовлятися щодо торгівлі в тій чи іншій ділянці. До таких окремих домовлень належить, між іншим, договір про продаж пшениці Совєтському Союзові.

За ствердженням Пітерсона, компрегенсивний договір між ЗСА і СССР у великій мірі вигідний для ЗСА, бо у висліді узгіднено не тільки питання сплати воєнних боргів, але також питання кредитів і відсотків. Секретар торгівлі звернув увагу на те, що з уваги на велике запотребування на різні товари в СССР, а одночасно з уваги на те, що в СССР немає товарів, не враховуючи сирівців, на які було б запотребування в ЗСА, торговельний балянс ЗСА з СССР буде додатнім для ЗСА. За оцінкою американських чинників торговельні обороти між ЗСА та СССР потрояться упродовж найближчих трьох років, досягаючи суми 1,6 більйона долярів. Під теперішню пору цей оборот сягає всього 525 мільйонів долярів.

Очевидно, поширення американсько - совєтської торгівлі з наданням Совєтському Союзові статусу „упривілейованої країни" уможливить совєтським чинникам розв'язати складні внутрішні господарські проблеми. Це правда, що ЗСА „заробить" в ході торговельних взаємин з СССР, але одночасно цим скріпить потенціял Совєтського Союзу. Чи це сприятиме збереженню „миру на ціле покоління" — покаже майбутнє.

М. Мельник

Нова проблема — новий термін

Російські пропаґандисти стали мистцями в ділянці творення термінології, завданням якої є обдурювати людей. І так диктатура в їхньому словнику — це „демократичний централізм". Чесна людина неросійського походження — це націоналіст. Русифікація — це „зближення братніх націй" і „пролетарський інтернаціоналізм". Військова окупація якоїсь території — це „визволення братнього народу". Збройна інтервенція у сусідній державі — це „подання братньої руки". Ворог росіян — це „зрадник своєї власної нації". Коли ворогом росіян є комуніст, тоді він правий чи лівий ревізіоніст і опортуніст.

Недавно цитував я в „Свободі" („Що за люди!") „українського історика", який колонізацію України і виселювання українців назвав виміною кадрів і великим досягненням соціялізму. Ім'я цього „історика" В. Маланчук, і його в міжчасі „вибрано" на пост секретаря ЦК КП України.

Виходить, що „виміна кадрами" це не припадок. Те саме становище до проблеми колонізації і виселювання зайняв перший секретар КП України Щербицький. Промовляючи на відкритті Парку Дружби Народів у Києві, він сказав:

„У той важкий для нас час з Російської Федерації і Азербайджану, Грузії і Казахстану, всіх братніх республік на Україну . . . направлялись кваліфіковані кадри".

Отже, як бачите, брати росіяни приходили й приходять українцям допомагати! І як же ж їм не віддячитись? Як же не вислати й братів українців в Російську Федерацію, Азербайджан, Грузію і Казахстан?

Наспіла нова проблема, знайшовся новий термін: виміна кадрами братніх народів — велике досягнення соціялізму.

● **У Філіппінах застосували** репресії супроти американської аґенції Ассосієйтед Пресс за передану нею вістки, що в тамошній 60.000-ій армії настав фермент. На всі вістки цієї аґенції, передавані філіппінським газетам, накладено цензуру.

Олександер Май

ПОЛІТИЧНИЙ СЕМІНАР І ДІЙСНІСТЬ

(Спогади колишнього совєтського педагога)

Це було на початку жовтня минулого року. Останні дні моєї роботи в технікумі були сірими й одноманітними. Лекції, збори, наради. Кожного дня таблиця оголошень, яка висіла в учительській, рясніла новими повідомленнями: педагогічна рада, відкриті комсомольські збори, нарада клясних керівників, збори членів профспілки, методоб'єднання циклових комісій, нарада керівників предметних гуртків, відкриті комсомольські збори, виховна година клясних керівників, методична конференція, нарада при директорові про проведення суботника для впорядкування міста, засідання бібліотечної ради, батьківські збори по клясах.

Усім було байдуже. Кожен знав, що після лекцій треба відсидіти в технікумі 2-3 години, а чи це будуть збори, чи нарада — значення не мало.

Учителі жартували: „А що це так довго немає семінару політичної освіти?"

Незабаром з'явилося і таке оголошення. Партбюро сповіщало про день занять, назву теми, рекомендовану літературу до к о ж н о го питання. Представник партбюра гасав по технікуму, і вчителі уникали зустрічі з ним. Кожен відхрещувався від „почесного доручення", яким вважається виступ з доповіддю на одну з тем семінару. Однак, „жертви" знайшлися. Серед них були жінки. Вони нервово сперечалися, посилаючись на хворих дітей, на непрацездатних чоловіків. Навіть були сльози...

— „Чи ж потрібний людям такий семінар, — думав тоді я, — коли кожен тікає від нього, як чорт від ладану?"

Ні одне доручення не викликало у педагогів такої протидії, як політичний семінар.

Учительці Марії Федорівній, яка не має власного кутка і кожного року шукає притулку по приватних мешканнях, дісталася доповідь на тему: „Україна під щасливою зорею радянської влади".

— Що я маю говорити на цю тему? — звернулася вона до представника партбюра, емеритованого полковника Григорія Михайловича Семенчука.

— Підіть в бібліотеку, і вам дадуть відповідну літературу, — відповів російською мовою представник партбюра.

Заплакана Марія Федорівна нарікала на те, що вона бездомна, що не має де подітися з дитиною, бо господар, у якого вона винаймає кімнату, звелів їй вибиратись. Але представник партбюра на те не вважав. Не було ради.

Марія Федорівна звернулася до бібліотекарки.

— Нащо вам література? Своїми словами розкажіть, що до революції ми були безправні, що р а д я нська влада нас визволила, що тепер робітники і колгоспники щасливі, а діти всі вчаться. Ото вам і буде Україна під щасливою радянською зорею!

Марія Федорівна послухалася своєї товаришки, однак взяла у неї книжку „Український народ під прапором великого Жовтня".

Лічені хвилини залишалися до дзвінка з останньої лекції. Залишивши студентів, навіть не поївши, вчителі чимдуж побігли до кляси, щоб не запізнитися на заняття і захопити місце на останній лавці. Ніхто не хотів сідати спереду. Кожен старався бути непомітним.

Сидячи на семінарі, вчителі не марнували часу: одні перевіряли учнівські зошити, дехто складав пляни наступних лекцій, інші потихеньку розмовляли, а були й такі, що плели панчохи. Все це треба було робити дуже обережно, бо пильне партійне око час від часу озирало авдиторію і особливо пильно приглядалося до останніх лав. І якщо те око вже когось укмітило, то тримайся — не оббережешся лиха!

Чого - чого, а як понизити людину і показати свою владу над нею, нашого директора і керівника політичного семінару Федора Гнатовича Мацидонського вчити не треба було. Адже він не просто став директором. Спочатку був колгоспним бриґадиром, потім став секретарем райкому партії, пізніше — головою облвиконкому, депутатом Верховного Совєту і навіть членом ЦК КПУ.

Одним словом, Мацидонський зуби з'їв на тому, як правити і верховодити людьми. Колись він мав необмежену владу в районі, потім в області, а тепер у технікумі. Всі його знають і він кожного знає. Хто відважиться стати з ним на герць? Правда, один був відважився, — і досі ходить без роботи. Спробуйте запізнитися або ще гірше — не з'явитися на семінар! Тож усі прибули вчасно.

Невелика кімната ледве вмістила всіх учителів. Стомлені після шостої лекції, вони воліли піти додому, щоб відпочити і нагодувати своїх дітей. Але видно було з усього, що семінар триватиме довго. Директор був при доброму здоров'ї, бо свою енерґію майже не витрачав, хібащо на сварки з прибиральницями технікуму, яких він експлуатував як рабинь. За мізерну платню, повзаючи на колінах, вони від ранку до вечора мили і шкрябали підлоги. Сьогодні йому ще ніхто не зіпсував настрою, і він навіть посміхнувся, що бувало вряди-годи.

— Хто має слово з першого питання: „Україна під щасливою зорею радянської влади"? — запитав Федір Гнатович.

Підвелася Марія Федорівна. Вона тримала в руках зошит з густо списаними сторінками, які повільно перегортала. Вона називала великі цифри, за якими колосилися лани пшениці, розливалися молочні ріки на тваринницьких фармах, топився метал у мартенівських цехах і від цих успіхів соціялістичного будівництва сяяли щастям обличчя робітників і колгоспників.

— Чи будуть якісь доповнення? — запитав керівник семінару. Усі мовчали. В клясі залягла мертва тиша. Кожен сидів, похиливши голову, і думав про те, аби скоріше скінчився семінар. Ніхто не хотів говорити.

Федір Гнатович почав нервуватись.

— І звідки у вас така байдужість? Ми ж говоримо про долю українського народу. Коли вона ще була такою щасливою, як тепер? Невже це нікого не цікавить, що всі сидять мовчки, немов води у рот понабирали?

Але ніякі заклики і ніякі порівняння нічого не дали. Україна вперто мовчала.

∴

Відтоді минув рік. Покинувши Совєтський Союз, я, напевно, відстав від тієї програми, над якою й далі сидять мої колишні колеґи. За цей час вони відбули не один семінар, особливо в дні готування до 50-річчя утворення СССР. На тих семінарах знову перечитують списані з книжок сторінки, знову називають великі цифри, що мають свідчити про щастя народу і успіхи соціялістичного будівництва на Україні.

Але доля народу — це не тільки пшениця, молоко і метал. Хіба можна забути три голоди, пережиті „щасливою" підсовєтською Україною — в 1921, 1933 і 1946-47 роках? Хіба це було не „під зорею радянської влади"? Тільки 1933 року від голодової смерти загинуло декілька мільйонів українців. А якщо додати жертви незабутніх 1937-38 років, то ця цифра щонайменше подвоїться. Додаймо ще жертви колективізації та багатьох судових процесів і репресій проти видатних українських вчених та діячів культури, пригадаємо Соловки і дорогу на Сибір, яка стала дорогою смерти для багатьох українських патріотів, і тоді „щаслива" доля підсовєтської України засяє перед нами усіма вогнями!

Доля України — це не тільки голод, тюрми і заслання. Це так само ображене й принижене почуття національної гідности, національної чести, це зневага до української мови, до наших традицій, до національних героїв, до історії. Невже є у світі такі народи, для яких все це ніщо і тільки для нас гостра, болюча, роз'ятрена рана, яка віками не гоїться?

Я хотів би звернутися до моїх колишніх колеґ, зокрема до тієї ж Марії Федорівни, якій хочу пригадати, як кожного року заступник директора технікуму Петро Григорович Тодчук перекреслював наші навчальні пляни, складені українською мовою, пропонуючи: „Переведите на русский язык!" Я й досі маю ті пляни, і хіба я не показував їх на педагогічній раді і не обурю-

(Закінчення на стор. 4-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

Наш світовий рух...

Мюнхенська Спортова Олімпіяда, що так трагічно, на жаль, скінчилася для ізраїльської команди, — для нас, українців, має теж своє, можна б сказати, історичне значення: саме під час цієї Олімпіяди добре українське спортове ім'я захищали вже не один, а два екзильні Олімпійські Рухи, з чого один зробився навіть Світовий.

Властне, з деякого часу пішла у нас мода на такі світові чи всесвітні підприємства... Колись, якщо пригадуєте, 25 років тому, була в нас тільки одна світова установа, СФУЖО — Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, яка святкує в наступному році своє 25-річчя, бо в цьому році не має грошей на ювілей. Та від світового Конґресу Вільних Українців покотилося того, як з мішка: мирянський рух — світовий, священичий — світовий, олімпійський — світовий, студенти — світові, професори — світові, ветерани — світові, а в останньому часі, як виходить, дитячі світлички теж плянують переключитись на світову базу. Здається, жадна інша етнічна чи національна група в цілому світі не має стільки світового маштабу організацій, як маємо ми, українці!

З одного боку може це і добре, що ми виходимо з провінційних на світові орбіти, з другого ж боку я боюся, що така надпродукція світових вивершень може послабити працю крайових чи низових формацій. Іншими словами: всі стануть пертися на вершини, хто залишиться на низинах?.. Хто схоче бути крайовим лідером якогось там руху, якщо йому всміхається оказія підскочити до ранґи світового?

Поминаючи той сумний факт, що така саме поляризація — „світовий"-„крайовий" — приводить часто до тяжких непорозумінь не тільки громадського, але й товариського характеру. Знаю, наприклад, що в одному (не скажу — котрому) Русі дуже активно працювали два наші визначні діячі, а до того добрі друзі, приятелі ще з львівських Бриґідок. Родини їхні жили теж у найкращій згоді. Та ось одного з приятелів висунули на пост світового керманича Руху, — і з цього почалася вся біда! Насамперед, розуміється, зав'язався конфлікт між дружинами обидвох діячів... „Ага, ти вже гоноруєшся, не хочеш зі мною говорити, бо твій чоловік ,світовий', а мій ,крайовий'!" І з того, власне, пішло: як нагнівались одна на другу шановні добродійки, то скоро почалася війна між їхніми чоловіками, а там і в цілій організації, чи то пак оказавши — в Русі. Через таке нещастя, кажуть, розбилося навіть чисто українське весілля сина „світового" з дочкою „крайового"! А ми ще потім маємо лице та й відвагу нарікати, що наша молодь цурається українства, відходить від нас і пропадає в мішаних подружжях...

Ікер

В. Боровський

Г. СКОВОРОДА — ВЕЛИКИЙ ДУХОВИЙ РОЗУМ УКРАЇНИ

(1)

Цього року, 3-го грудня, минає 250 років з дня народження великого сина українського народу і визначного християнського філософа — Григорія Савича Сковороди. Виглядало на те, що Сковороду забувають і що він помалу переходить у забуття. Однак, останні роки позначилися значним зворотом у цій тенденції. Григорій Сковорода почав воскресати. І то не так між українцями у вільному світі, як під безбожною тиранією в Україні. Там кращі сини українського народу почали відкривати в ньому прецікаву постать, гідну особливої уваги сучасників і наступних поколінь. Там почали говорити й писати про нього, і навіть видали його твори. Правда, ці твори вийшли смішно малим накладом і старою, сучасному поколінню майже незрозумілою мовою, але це вже залежить не від справжніх шанувальників українського філософа, але від теперішнього політичного режиму. Сучасні можновладці в Україні хочуть представити Г. Сковороду як прихильника матеріялістичної філософії, навіть роблять з нього атеїста, бо він ставився критично до деяких наук та практики Православної Церкви і способу життя частини її духовенства, хоч ніколи з цієї Церкви не виступав.

Там же тепер ідуть приготування до святочного відзначення його 250-літнього ювілею не тільки в Україні, але й в цілому Совєтському Союзі. Безперечно, що ті, які мають там владу, дозволяють це робити з великою тривогою, а ті, які шанують Сковороду, щиро тішаться і цим. Ми належимо до тих, що завжди високо цінили Г. Сковороду і тішимося початком його воскресіння, яке дасть йому належне місце у житті українського народу і людства, а також стане добрим початком для духового пробудження і відродження нашого народу, де він не проживав би. І на Сковороді можуть здійснитися слова Святого Письма: „Камінь, що ви, будівничі, відкинули, але каменем став Він наріжним". (Діяння 4:11) Г. Сковорода може стати тим наріжним каменем у фундаменті духового відродження і піднесення на вищі щаблі духа українського народу.

Сам Г. Сковорода дотепер є в певній мірі контроверсійною постаттю. Навіть поважне число наших інтелектуалістів не знали, або й не знають, що з ним почати робити. Причиною цього є незнання його, а через те і нерозуміння його. Його твори не були і ще не є доступні українському народові, а це через появу їх у малих накладах і мову, якою вони написані. Ми маємо надію, що незадовго ця перешкода буде раз і на завжди усунена, бо саме тепер завдяки старанню Головної Управи Українського Євангельськ о г о Об'єднання в Північній Америці працюють над їхнім перекладом і виданням у сучасній українській літературній мові. Знайшлися українські вчені, які вже це роблять, знайшлися жертводавці, які уможливили зробити початок цього діла. Ми віримо, що знайдуться й дальші жертводавці, які щедрими дарами допоможуть докінчити це велике діло.

∴

Григорій Сковорода народився 3-го грудня 1722 року на Полтавщині, в козачому містечку Чорнухи, к о л и ш нього Лубенського полку. Батьки Сковороди, Сава і Пелагія, належали до малоземельних козаків-селян. Уже з дитинства виявив він великі здібності до науки, і батьки пізніше віддали його в науку до Київської Академії, де він навчався десять років.

Академію закінчив Г. Сковорода в 1750 році. У своїй книжці „Григорій Сковорода" проф. П. Попов пише: „Друга половина XVIII століття була дуже важливим періодом в історії українського народу. Це був час тяжкого визиску народних мас і їхнього остаточного закріпачення. Українська козацька старшина, користаючись своїм упривілейованим економічним і адміністративним становищем, рівнялася до російського дворянства, захоплювала всіма правдами й неправдами ґрунти і майно рядових козаків та селян, а їх самих обертала на кріпаків. Вона всіляко відмежовувалася від селянства і рядового козацтва в побуті, мові, уподобаннях. З панами об'єднувалися духівництво, чернецтво, купецтво, а також урядовці, які ганялися за „чинами", виснажували нарід хабарями, кривдили його судами". (Ст. 17)

Український вчений Павло Маляр так характеризує той період: „То була доба докінченого перетворення України (Лівобережної і Правобережної) в колонію, остаточної ліквідації автономії України. Указами цариці Катерини II у 1754 році скасовано гетьманство, в 1775 р. зруйновано Запорізьку Січ, в 1781 р. скасовано поділ України на полки, в адміністративному управлінні, в 1783 році козацькі полки перетворено на полки солдатські в складі російської армії, в 1785 році козацька старшина була переведена на становище російського дворянства, а козацтво — на становище державних селян. Селянство українське було остаточно закріпачене, а панщина була доведена до 5-ти й 6-ти днів на тиждень.

Тяжка руїна облягла Україну і в культурному житті. Київська Академія затратила значення н а у к о вого центру, полкові школи, що були в кожному місті, містечку й великому селі, занепадали й зникали. До скасування гетьманства шкіл було в полках Гетьманщини 866. Тепер освіта в Україні перейшла у відання російсько-церковної й д е р ж авної бюрократії, що ширила обскурантизм і великоросійські шовіністичні з а б о б они. Наставляючи сина Павла на царювання, Катерина II писала в „Заповіті" до свого престолонаслідника: "З розуміючим народом неможливо діяти за своїм бажанням . . . Не давай народові часу на роздумування. Він не створений для цього . . . Він повинен працювати і мовчати".

Окремим указом Катерини II припинено видавничу діяльність Києво - Печерської друкарні, щоб у друках і виданнях українських „нікакой розні не било" з російськими.

Над Україною повисла ґрізна катастрофа зникнення з буття. Сковорода був свідком катівського придушення Польщею в спілці з Росією повстання гайдамаків". („Сковорода — батько духового самовизначення українського народу", „Православний Українець" за квітень-червень 1972 р.)

В часи перебування Сковороди на студіях (1738-1750) Київська Академія переживала період піднесення внаслідок реформ у дусі відродження і гуманізму. Реформи ці розпочав Теофан Прокопович — ректор і професор Академії (1704-1716), а згодом продовжував їх безпосередній учитель Сковороди — Георгій Кониський. Т. Прокопович був добре ознайомлений зі станом богословських наук між протестантами в Західній Европі і сам перебував під їхніми впливами. Відомо, що в бібліотеці Т. Прокоповича в Київській Академії були твори церковних реформаторів Мелянхтона, Мартина Лютера, Івана Кальвіна, Соція, Кампанелі, а також учених Дж. Бруно, Ґалілея, Бекона, Фонтенеля, Гоббса, Ґрація, Декарта, Локка і навіть безбожника Спінози...

(Далі буде).

НАГЛА І НЕВІДКЛАДНА СПРАВА — УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ! НА ВСТАНОВЛЕННЯ ТРЬОХ КАТЕДР ПОТРІБНО $1,800,000.00; ДОСІ ВПЛИНУЛО — $1,350,223.09; ДО КІНЦЯ ЦЬОГО РОКУ ЩЕ ТРЕБА ЗІБРАТИ $449,776.91

РІЗНІ КРАЇНИ СВІТУ ПРИЙНЯЛИ до себе групи азійців, виселених насильно з африканської Уґанди. Італія прийняла до себе тимчасово 900 азійців, Бельгія 400, Мальта 200, Марокко 300, Греція 100, Еспанія 500, Австрія 1.500. Найбільше, бо коло 5.000 прийняла до себе Британія, що її пашпорти мали азійці. Кількасот азійців допущено до Америки, де ними заопікувалися кілька приватних допомогових аґенцій, субвенціонованих для тієї справи Об'єднаними Націями. На п'ятницю 10 листопада передбачено відлет з Уґанди останніх 800 тамошніх мешканців азійського роду.

Хорвати демонструють

Прибувши на антикомуністичну демонстрацію братського хорватського народу 21 жовтня ц. р. на Медісон Евню у Ню Йорку, напроти Генерального Консуляту Югославії, мене приємно заскочила масовість та кольоритність цієї маніфестації. Понад 600 хорватських патріотів черговий раз вийшли, щоб голосно перед цілим світом протестувати проти потоптання усіх прав людини та економічної, колоніяльної експлуатації в окупованій, але нескореній Хорватії. У цьому протесті взяли участь хорватські громадяни різного прошарку, різного віку, кілька католицьких священиків, та представники поневолених народів, членів ПАБНА.

Міро Гал, голова Об'єднання Хорватів в Америці в товаристві секретаря, інж. Вінко Кузіна та п. А. Носича, голови Охоронців Волі Хорватії, сказав, що властивою причиною цієї демонстрації є найновіші численні арешти хорватської студіюючої молоді, професорів та інших інтелектуалістів опричниками Тіта. Між арештованими є знані професори, журналісти, члени „Проматиці Хорватської" як Мартин Веселіца, син партизана, Владо Гатовиц, Шіме Додан; священики Іван Купрешак о. Стіпе Юларіч; студенти Златко Томіціч, Дражен Будіча, Звонімір Чічар, Анте Параджік, Горан Додіґ та сотки інших.

Демонстрацію очолила група — скованих студентів із прізвищами на грудях ув'язнених студентів в Загребі, за ними йшов ряд професорів в тоґах з прізвищами ув'язнених інтелектуалістів, а відтак погребники несли домовину з написом Юґославія. Між кличами можна було побачити, між іншим, такі: „Свобода і незалежність для Хорватії", „Тіто вбивник", „Прошу не клич мене юґославом", „А як з самовизначенням для Хорватії", „Свобода або смерть", „Звільніть хорватських студентів", „Юґославія тюрма для хорватського народу", „Свобода для всіх Поневолених Націй" тощо.

Один знайомий хорват розповів, що хорватська трагедія подібна до української, бо українців переслідують, винародовлюючи, експлуатуючи, мордуючи „старші брати" москвини, а з хорватами те роблять придопомозі Тіта — серби. На демонстрації роздавали маленьку мапу Хорватії з короткими історично - географічними даними та летючку п. н. „Чому ми ми демонструємо?", підписану: Хорватська Громада в Ню Йорку.

Ця антикомуністична демонстрація закінчилася на другий день, в неділю, великою кавалькадою авт, щоб запротестувати проти переслідування хорватського братського народу.

Інж. М. Шпонтак

Мистецький вечір у Гартфорді

Під ініціятивою управи 93-го Відділу ім. Олени Степанів в Гартфорді успішно відбувся вже другий з черги Мистецький Вечір, в якому крім членок Відділу брали участь членкині двох молодечих Відділів СУА: 106 (Гартфорд) та 108 (Ню Гейвен). В програмі Вечора виступала танцювальна група „Веселка" з Ню Гейвену, квартет „Черемшина" з Гартфорду та дует сестра - брат Орисі і Богдана Ганушевських з Провіденсу. Дохід з вдалої імпрези призначено на Фонд Катедри Українознавства при Гарвардському Університеті, пресовий фонд „Нашого Життя", музей СУА та новозасновану світличку при 106-м Відділі СУА в Гартфорді.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВШ. А. Ґ., Піттсбурґ: Дякуємо за допис про святкування на честь Верховного Архиєпископа УКЦ у Вашій Громаді. Допис радо використаємо, але фотознімки з такою великою кількістю людей в газеті ніколи добре не виходять.

ВШ. Є. Х., Нюарк: Вашого листа відносно „Євшан" ми не могли б надрукувати без основної перевірки та документального потвердження Ваших закидів. Ми звернулись у тій справі до зацікавлених установ і осіб та сподіваємося, що вони справу вияснять.

ВШ. В. П., Пассейк: Дякуємо за допис про наради Відділів Т-ва за патріярхальний устрій. Радо надрукували б, але — де ці наради відбулися?

ВШ. ВП., Пассейк: Дякуза статтю д-ра Романа Залозецького про „Войовничого Єпископа". Не є виключено, що пощастить ще надрукувати її в нашому календарі на 1973-ій рік.

ВШ. Інж. С. М., Вашинґтон: Дякуємо Вам за листа і довір'я. Проте, ми самі не цілком збагнули причину Вашого жалю, отже навряд чи збагнули б її наші читачі. Спробуємо ще розвідати про те. В кожному разі, маєте наше співчуття.

ВШ. Д-р Р. Г., Ню Йорк: Дякуємо за „Поляки про Шевченка". Ваші інформації і завваги відносяться вже до опублікованого в цьому році третього видання цієї книги. „Свобода" друкувала інформації і рецензію кілька років тому, як появилося перше видання.

ВШ. Н. Н., Філядельфія: Замість відповіді на Вашого листа, зацитуємо Вам із пісень Санфо, в українському перекладі Івана Франка: „Коли тебе пристрасть оґорне — держи ж за зубами язик!! Бо хто верещить і дуріє — ввесь труд його зійде на пшик!" Щоб і Ваш труд не „зійшов на пшик" — статті не надрукуємо.

ВШ. К. Л., Ню Йорк: Дякуємо за листа і частинно слушні завваги. Це, очевидно, „ляпсус", що називаєте нас рИдакторами, але він має свій сенс. У нас чимало справ і дописів, над якими хочеться ридати.

Д-Р КАЗИМИРА ДОПОВІДАВ

Д-р Богдан Казимира, член департаменту історії Саскачеванського університету в Ріджайні, був головним доповідачем під час річної конвенції Саскачеванського Ґенеологічного Товариства. Ця конвенція проходила в Ріджайні в днях 20 і 21 жовтня 1972 року. Темою реферату д-ра Казимири було раннє заселення степової Канади, зокрема провінції Саскачеван, іміґрантами із Центральної і Східньої Европи.

ЗВЕРНЕННЯ

У зв'язку з оприлюдненням листа з Ватиканського Державного Секретаріяту, в якому знову заперечується права Помісности Української Католицької Церкви, Отці Душпастирі, Парафіяльна Рада і ціла Українська Католицька Парафія свв. Володимира й Ольги в Чикаґо звертається цією дорогою до всіх наших Преосвященних Владик з проханням стати в обороні Прав нашої Церкви і дати повну підтримку голові Синоду Блаженнішому Верховному Архиєпископові у проведенні в життя постанов V. Архиєпископського Синоду, а всіх Отців, Душпастирів й українські католицькі парафії у вільному світі прохаємо піддержати цей наш заклик, ідучи за вказівками Папи Климента XIII. що писав до Українського Єпископату (14-го лютого 1768 року): „... не гріштеся, але боріться, хай не слабне Ваша віра, але хай у зударах викреше величі чесноти, як не буде боротьби, то не може бути перемоги. Наставника пізнати в небезпеці, а воля загартовується в боротьбі". (Документ, 11, стор. 197 - 8).

„ПАРИЖ НЕ Є МУЗЕЄМ" — ЗАЯВИВ французький президент Жорж Помпіду в інтерв'ю на сторінках великої газети „Ле Монд". Інтерв'ю стосувалося палкої дискусії у Парижі з приводу будування хмародерів, які ніби псують архітектоніку Парижа і опоганюють його.

В глибокому смутку повідомляємо Друзів, Приятелів і Знайомих, що в суботу, дня 28-го жовтня 1972 р. у своєму помешканні на Мангетені в Ню Йорку, помер трагічною смертю під час пожару, наш Найдорожчий МУЖ і БАТЬКО

СЛ. П.

Інж. МИХАЙЛО ДОЛЖЕНКО

народжений 10-го вересня 1905 р. на Харківщині.

Похорони відбулися в четвер, дня 2-го листопада ц. р. на Свято Андріївському цвинтарі в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

Згадуючи славну пам'ять Покійного, складаємо цією дорогою нашу щиродружню подяку Усім, що в хвилинах нашого смутку чимнебудь причинилися до влекшення нашого безмежного горя, а саме:

Нашим Приятелям Галині і маґістрові Іванові Костюкам в Трентоні, Н. Дж. за всю матеріяльну і моральну допомогу нам і Покійному за життя та після Його смерти в зв'язку з полагоджуванням усіх похоронних формальностей. Пані Марії і докторові Борисові Ржепецьким в Ню Йорку за довготривале піклування і дружню допомогу під час похоронів.

Пані Галині Овсієнко і панам Володимирові Юрковському і Якову Фартушному — найближчим сусідам Покійного, що всяко сприяли недолі Покійного за життя та після Його смерти.

Докторові Василеві Палідворові — секретареві ОУА „Самопоміч" в Ню Йорку, Інженерові Андрієві Заліско — директорові Української Православної Федеральної Кредитової Кооперативи в Ню Йорку, Адвокатові, Докторові Іванові Робертсові, Інженерові Всеволодові Силенко — членові Консисторі УПЦ в Ню Йорку — за правно-формальну допомогу під час похоронів та забезпечення матеріяльної спадщини Покійного.

Настоятелеві Свято-Троїцької церкви в Ню Йорку — отцеві Сергієві Непрільові за відправлення Заупокійного Богослужения і Панахиди в Церкві та за похоронні обряди на цвинтарі.

Усім нашим Приятелям і Знайомим, що взяли особисто участь у похоронах та за всі вияви співчуття в нашому горю.

ДОНЯ [illegible] ДОЛЖЕНКО
і син ОЛЕКСАНДЕР

Кембрідж Спрінґс, Па.
5-го листопада 1972 р.

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. Інж. МИХАЙЛА ДОЛЖЕНКА
складаємо пожертву 50.00 долярів
на Св.-Андріївську Церкву-Пам'ятник
в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

Трентон, Н. Дж.
5-го листопада 1972 р. Галина й Іван КОСТЮКИ

Замість квітів на могилу Покійної
бл. п. ЮЛІЇ ЛІПІНСЬКОЇ
жертвуємо 20.00 долярів
на Гарвардський Центр Українознавчих Студій.
Тарас і Марія ЛОЗИНСЬКІ

Дні Української Культури в Нюарку-Ірвінґтоні

(Відгуки публіки)

У днях від 16 до 24-го вересня ц.р. відбувся в Нюарку-Ірвінґтоні, Н. Дж., „Тиждень Української Культури" влаштований місцевим відділом УККА. Підготовчий комітет очолювала Лідія Гладка, а в його складі були п-і Пелагія Кучкуда, Михайло Добош, Богдан Домарадський і Федір Луцишин. Письменниця Оксана Керч, прочитала доповідь на тему „Сучасні українські письменники поза межами України", імпрезу зорганізовано Відділом АДУК північного Ню Джерзі, 16 вересня.

П-і Керч порушила творчість усіх українських письменників на еміґрації та звернула увагу на їхні труднощі при видаванні книжок. Тетяна Басняк і Юрій Чировський рецитували уривки з сучасних творів.

У неділю 17-го вересня, в нюаркському музеї відбулося відкриття виставки українського церковного мистецтва, зорганізоване проф. Святославом і Мирославою Гординськими. Виставлено експонати з теперішніх і минулих часів малярів Петра Холодного, Михайла Осінчука, Ольги Дядинюк та Святослава Гординського, різьбаря Михайла Черешньовського та емалії Марії Дольницької.

Експонати випозичено з колекції українських музеїв у Стемфорді та Баунд Бруку, а ризи з церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку. Із приватних колекцій найбільше експонатів було від д-ра Миколи Кузьмовича.

Виставку влаштовано дуже ефектовно, саме приміщення було репрезентативне, з надзвичай культурною атмосферою, де відвідувачів, під час Тижня, вітали та супроводжала притишена передача співу українського византійського хору з Утрехту. Відвідувачам роздавано гарно виконану програму, в якій, між іншим, був також цікавий інформативний нарис українського церковного мистецтва. Рівночасно відбувалася образотворча виставка Ірени Феденишин в Гілтон Лайбрері, Мейплвуд, Н. Джерзі.

17-го вересня в нюаркському музеї відбувся теж концерт українських церковних і народних пісень та народні танці у виконанні хору церкви св. Івана Хрестителя, дівочого хору „Євшан Зілля", ансамблю бандуристів під керівництвом Володимира Юркевича та ансамблю танцюристів „Київ" під проводом Романа Строцького.

Про чергову імпрезу, що відбулася 23 вересня в Народному Домі для вшанування 100-річчя народин Богдана Лепкого, вже було згадано у „Свободі".

На закінчення „Тижня Української культури" в неділю 24 вересня, відбувся концерт української концертової музики (в головній мірі мистців 20-го сторіччя). Твори виконали професійні сили: Марта Цибик — фортепіян, Марія Ясінська-Мурована — сопрано, Дарія Гординська-Каранович — фортепіян, Марта Кокольська-Мосійчук — сопрано та Рафаїл Венке — скрипка; акомпаньямент: Дарія Гординська-Каранович і Галя Клим.

Із вступним словом виступив музикознавець Роман Савицький на тему „Україна у світовій музиці", по-англійському, для обзнайомлення ширшої публіки з українським мистецтвом, бо концерт належав також до реґулярної програми Приятелів Нюаркського Музею. Прелеґент виявив, що українськими мотивами користувались такі композитори, як напр.: Бетговен, Ліст, Чайковський та Мусорґський, а в Америці Ґершвин, Квинсі Портер. Під час Різдва можна всюди почути звуки — „Щедрика" Леонтовича, „Керол ов ди белс", яка то пісня є вже награна на біля тридцять плит.

Як затихли останні звуки концерту, то ніяк не замовкали оплески, якими публіка й дякувала за виступ і теж просила про „біс". Програма була складена так, що не тільки знавцям, але також самим любителям мистецтва було легко її сприйняти, без зайвого напруження. Публіка слухала з таким захопленням, що можна було з повною увагою присвятитися концертові.

Ми українські слухачі концерту, мали вдоволення під артистичним й патріотичним аспектом: тож були наші артисти, й вони виконували твори наших композиторів. І тому приємно було побачити з яким щирим признанням та ентузіязмом їх прийнято.

Втішаймось такими цінними моментами, не даймо буденному життю у нас притупити почуття насолоди дійсного мистецтва. Не забуваймо, що людина живе не тільки хлібом! У тій добі дилетантизму та анархізму втішаймось прецизійністю мистецької концертової музики!

Цілий же вдалий „Тиждень культури" злагіднив також перехід від безжурних вакацій до нового академічного та суспільного сезону, запевняючи нас, що не тільки на нас чекають нові, іноді дуже важкі, обов'язки, але також краса і багатство нашого культурного життя. Не можна при тому забувати, що в минулому українське мистецтво, поезія, та усна словесність допомогли успішно перетривати труднощі не менші, як ті, що їх приходиться сьогодні переборювати.

Багато труду, часу, і доброї волі треба було вкласти, щоб здійснити таку широку програму. Одначе всі, що до цього успіху спричинилися, повинні знати що тим разом їх зусилля не були змарновані. Кожне добре діло збільшує гідність людського життя! Безсумніву тими імпрезами прославлено українські ім'я, бо обзнайомлено ширшу публіку з нашими культурними вартостями.

Нарід, який ще сьогодні може показати стільки посвяти та духового багатства може бути гордим. Треба подивляти, духовість української людини, що не заломилася переживаючи недолю політичного життя.

Рея М. Грицай

ПОЛІТИЧНИЙ СЕМІНАР І ДІЙСНІСТЬ

(Закінчення з 2-ої стор.)

вався з цього приводу? Дуже помогло?

Оце вам і є „щаслива" доля підсовєтської України. А те, що у Чернівцях по всіх установах, крамницях, кінотеатрах, на стадіонах не чути українського слова — хіба це не під „радянською зорею"?

Нарешті, у педагогічному технікумі, про який тут мова, часто можна почути українську мову? Хто викладає там свій предмет українською мовою? А чи один викладач мені скаржився, що боїться обвинувачення в націоналізмі і тому викладає свій предмет російською мовою?

Та що й казати про навчальні заклади, коли навіть у Представництві УССР, такій поважній національній установі, яка існує у Москві на вулиці Станіславського ч. 18 теж не почуєте українського слова! Дарма, що стінгазета цієї установи зветься „Прапор", але українського слова, крім назви, ви в ній не знайдете.

Але справжня недоля підсовєтської України ніде так не розкривається, як за мурами КГБ. У цьому я переконався особисто. Після подання документів на виїзд з Совєтського Союзу мене „запросили" до цієї установи. У кабінеті ч. 120 мене допитували два каґебісти — Кравченко Віктор Олександрович і Портика Антон Мефодійович — „специялісти" з питань українського націоналізму.

Вони приобіцяли сприяти моєму виїздові, але при умові, що я назову імена українських націоналістів, з якими підтримую контакти. На моє пояснення, що я таких не знаю, каґебіст Кравченко став називати мені тих, кого він вважає за націоналістів. А назвав він багатьох осіб.

І я тоді подумав: „Нікому ці пси не довіряють. У кожному свідомому українцеві бачать ворога совєтської влади". Декого з цих осіб я встиг попередити. Коли я сказав, що ці люди нічого спільного не мали й не мають з націоналізмом, каґебіст відповів, очевидно, по-російськи: „Знаємо ми вас усіх, бандерівську зграю!" На моє питання, чи це стосується і померлого Франкового сина, він відповів: „А що таке син Франка? Ви знаєте, що він був членом УПА в 1944 році, ми витягли його з бандерівського підземелля, де він переховувався. От вам і син Франка!"

І все це відбувається на наших очах, у другій половині XX століття, коли навіть відсталі народи здобувають національну незалежність. Невже Україна повинна бути вийнятком у цьому світовому історичному процесі?

СПОРТ

Тризуб — Гунгарія 5:0 (4:0)

Філядельфія, 5-го листопада ц. р. — Перші змагання у цьому сезоні за професійну чашу ЗСА проти аматорської дружини Гунгарія з Філядельфії Тризуб виграв у відношенні 5:0.

У найближчу неділю 12-го листопада ц. р. Тризуб гоститиме у себе нюйоркську дружину Докса — змагання відбудуться на грищі при вул. 5400 Брод і Тризуб мусить здобути 2 точки та піднести свою доволі низьку льокату в табелі. Дуже гарно грали і виграли у відношенні 4:1 Тризуб - учні проти добре зіграної дружини Кенсінґтон.

Не повелось тільки новакам — Тризуба, які програли проти Торесдейл у відношенні 2:1 (виграні ворота противник здобув з карного копу).

М. С.